

تاریخ و اندیشه

هفته‌نامه تحلیلی روزنامه فرهیختگان
شماره سی‌وهفتم | هفته سوم آبان ماه ۱۳۹۴
FARHIKHTEGANONLINE

وقایع اسرائیلیه

سنگ بنای معرفی بنیان‌گذاران و حامیان دانشگاه عبری اورشلیم مانند وایزمن و انیشین و خاخام شاپیرا، در کنار او صندوق آبی معروف، به عنوان نماد صندوق ملی یهودیان نیز به چشم می‌خورد

گزارش تفصیلی «وقایع اسرائیلیه» از دانشگاه عبری اورشلیم

پناهگاهی امن برای دانشجویان یهودی

تیتیر این گزارش جمله‌ای است از پاملا نادلر امریش، رئیس انجمن دوستان آمریکایی دانشگاه عبری اورشلیم. کسی که در این دانشگاه دوره‌های پیامدهای فلسفی تفکر خاخامی را گذرانده، در جایی دیگر، اخیراً یکی دیگر از رؤسای این انجمن تازه‌تأسیس هوروی صهیون نیز بود. دو سال پس از نامه‌اش در هاملیتز، شاپیرا ایده خود را برای دانشگاه یهودی در کنفرانس هوروی صهیون در جنوب لهستان در سال ۱۸۸۴ ارائه داد. اما تا زمان ارائه شاپیرا در اولین کنگره صهیونیستی در سال ۱۸۹۷، اهمیت یک دانشگاه یهودی در اورشلیم برای سایر صهیونیست‌ها متبلور نشد و شروع به جلب‌توجه نکرد. قوانین ماه مه که در دهه ۱۸۸۰ علیه یهودیان روسیه وضع شد، دسترسی یهودیان به آموزش عالی را به شدت محدود کرده بود. یهودستیزی که یک دهه قبل، وین و بقیه اروپا را فراگرفته بود، برای اولین بار در یک محیط دانشگاهی توسط غول‌های روشنفکری مانند زیگموند فروید جوان و آرتور شنیتزلر به شدت تجربه شد. در سال ۱۹۰۱ حییم وایزمن، عضوی از کمیته صهیونیسم فرهنگی، در یک کنفرانس مقدماتی جوانان شرکت کرد و طی آن، مفهوم یک دانشگاه یهودی در اورشلیم را مطرح کرد. مارتین بوپر فیلسوف، به او پیوست تا طرحی را تصویب کند که ایجاد یک دانشگاه یهودی در اورشلیم را به یکی از اهداف جنبش صهیونیستی تبدیل کند. بعداً در همان سال، تندور هرتزل با سلطان عبدالحمید دوم در استانبول دیدار داشت. او درخواست تأسیس یک دانشگاه یهودی در اورشلیم را کرد که با مخالفت خلیفه روبه‌رو شد.

داستان تأسیس

دانشگاه عبری اورشلیم در سال ۱۹۱۸، سی‌سال قبل از تأسیس کشور اسرائیل، تأسیس شد. اگرچه دانشگاه اورشلیم شش سال از دانشگاه تخنین حيفا عقب‌تر بود؛ اما چشم‌انداز یک دانشگاه یهودی یا عبری در اورشلیم، به طور خاص، تاریخچه و عقبه‌ای طولانی‌تر دارد. در این دانشگاه نیز مانند تخنین چهره‌های آشنا و تکراری‌ای می‌بینیم. وایزمن و انیشین. آنچه دانشگاه عبری را به یک دانشگاه حتی شاید مهم‌تر از تخنین تبدیل می‌کند این است که هم بیانگر و هم وسیله‌ای برای صهیونیسم و اشاعه آن بوده است. داستان چگونگی تأسیس آن صرفاً یک قصه تاریخی نیست، بلکه در اصل تحلیل و بررسی نوع تفکر

رسالت فعلی دانشگاه عبری

همان‌طور که در ابتدای این گزارش هم گفته شد، دانشگاه عبری اورشلیم بیشتر بر فضای علوم انسانی و مطالعات استراتژیک تمرکز کرده است. یعنی اگر تخنین ارتباط بیشتری با ارتش و صنایع رافائل داشت، دانشگاه عبری همکاری گسترده با مراکز فکری و راهبردی دانشگاه‌های اروپایی و آمریکایی و مراکز مطالعات امنیتی آمریکا و همچنین وزارتخانه‌های اسرائیل و کنست (و سازمان‌های زیرمجموعه) دارد. البته که دانشکده‌های فنی و مهندسی این دانشگاه هم با صنایع اسرائیل در ارتباطند؛ اما به جای ارتباط مستقیم با صنایع، خروجی پروژه‌ها (حتی صنعتی و آزمایشگاهی) بیشتر در حوزه امنیتی و راهبردی و آسیب‌شناسی و آینده‌پژوهی است. دانشگاه عبری تمرکز فزاینده‌ای هم روی علوم باستان‌شناسی، تاریخ و زبان‌شناسی دارد. طبق آنچه از سایت خود دانشگاه، مقالات و پایان‌نامه‌ها مشخص است، دانشگاه عبری بسیار سعی دارد تا در وهله اول با مستندات تاریخی و باستانی، مدارک و مستنداتی از حکومت‌های اسباط بنی‌اسرائیلی و پادشاهان بعد آن پیدا کرده (به خصوص در لبنان، سوریه و اردن) تارمزهای سرزمین موعود را ذیل پروژه اسرائیل بزرگ گسترش دهد و همچنین این‌طور برای جامعه داخلی اسرائیل و افراد مهاجرت‌کرده جا بیندازد که اینجا ملک طلق یهودیان بوده است. پروژه‌های کلان دیگر که غیرمستقیم در اساس نامه دانشگاه ذکر شده (ایجاد همبستگی و ملت‌انگاری میان اقوام و فرق یهودیان و عبری‌زبانان، به تحقق رساندن و حراست از آرمان دولت یهود و ایجاد زمینه برای شکل‌گیری آن)، کارروی اقوام و فرقه‌های دیگر یهودی (دیاسپورا، آفریقای‌ها، خریدی‌ها و...) است تا از لحاظ زبانی و نژادی آن‌ها را یهودی دانسته و به لحاظ علمی شکاف میان اشکنازی‌ها و سفارادی‌ها و دیگر نژادها را زین‌بیرد؛ پروژه‌هایی که تلفیقی از علوم آزمایشگاهی، ژنتیک، انسان‌شناسی، زبان‌شناسی و علوم اجتماعی و حتی فلسفه و الهیات یهود است.

پروژه‌های بین‌المللی

۱۳- نوامبر ۲۰۲۳: «بنیاد علوم آلمان – DFG»، تنها کمی‌بعد از طوفان الاقصی، تأمین مالی یک مدرسه مشترک نوآورانه برای دانشجویان دکترا، یک همکاری بین‌المللی بین دانشگاه عبری اورشلیم، دانشگاه لایپزیگ و مؤسسه دوینبو در لایپزیگ را تأیید کرده است. اساس این همکاری و پروژه در حوزه علوم انسانی و جایگاه یهودیان آلمانی در ادغام با یهودیان داخل اسرائیل است. همچنین همکاری‌هایی باآژانس یهود برای مهاجرت بیشتر و تحقیقات در مورد افکارسنجی یهودیان اسرائیلی و آلمانی نسبت به یکدیگر انجام شده و همچنین قرار است تاذیل پروژه‌هایی دانشجویان خود را در مطالعه فرهنگ مادی یهودی در قرن بیستم غرق کند و شبکه پیچیده روابط بین یهودیان و محیط‌های اطرافشان را بررسی کند. این برنامه با عنوان «تعلقات: فرهنگ مادی یهودی در اروپای قرن بیستم و فراتر از آن»، ۲۲ دانشجوی پژوهشگر را با مهارت‌های میان‌رشته‌ای، شامل مدیریت، اقتصاد، تاریخ، فلسفه، ادبیات، مطالعات فرهنگی، تاریخ هنر و موارد دیگر مجهز خواهد کرد.

۳۰- ژوئن ۲۰۲۵: با وجود این دوران چالش‌برانگیز و اعتراضات در آمریکا و دستگیری اساتید و دانشجویان، دانشگاه عبری اورشلیم و دانشگاه جورج تاون (یک مؤسسه آموزش عالی کاتولیک در آمریکا) و محل استقرار مرکز جامع سرطان لومباردی که توسط دولت فدرال تأسیس شده، یک طرح مشترک در زمینه سرطان ایجاد کرده‌اند تا نوآوری، کشف و اقدام برای پایان دادن به این بیماری را تقویت کنند؛ اما پروژه‌های ذیل این همکاری بیشتر روی تشخیص و تعیین نقش نژاد در سرطان و این که کدام قوم یا نژاد بیشتر مبتلا به سرطان می‌شود، تمرکز دارد.

- طبق آنچه که در بخش ابتدای از سخنان وایزمن گفتیم و بر اساس آنچه در اساس نامه این دانشگاه هم آمده، فراهم‌کردن شرایط برای اسکان و استقرار یهودیان در سرزمین‌های اشغالی از اهداف این دانشگاه تعریف شده است. این هدف با کار روی پروژه‌های کشاورزی و صنایع غذایی و محیط زیست تعریف شده است. در ۱۹ مارس ۲۰۲۵، در یک ابتکار عمل مهم برای مقابله با چالش‌های اساسی کشاورزی، تغذیه و شرایط

تاریخ و اندیشه

هفته‌نامه تحلیلی روزنامه فرهیختگان
شماره سی‌وهفتم | هفته سوم آبان ماه ۱۳۹۴
FARHIKHTEGANONLINE

وقایع اسرائیلیه

مقاله‌هایی را انتشار داده است. او درحالی‌که رساله دکتری خود را در رشته جامعه‌شناسی و انسان‌شناسی می‌گرفت، در بازه سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۰ تحقیقاتی را برای این مؤسسه، در زمینه فناوری‌های برنامه‌ریزی سناریو در زمینه‌های اضطراری و امنیتی و همچنین در حوزه‌های بهداشت جهانی و انرژی شروع کرد. علاوه بر این، این مؤسسه تحت نظارت او، فرایندهای تخیل آینده و شیوه‌های برنامه‌ریزی را در بخش فناوری‌های پیشرفته برای استارت‌آپ‌ها را آغاز کرده است. صمیمیمان داراش همچنین به عنوان مشاور ارشد در وزارتخانه بهداشت و درمان رژیم و همچنین سازمان بهداشت جهانی (WHO) فعالیت کرده و به‌خاطر همین روابط، کمک‌های مالی تحقیقاتی قابل‌توجهی مانند بودجه بنیاد ملی علوم، بنیاد علمی ایالات متحده-اسرائیل و از وزارت علوم رژیم اسرائیل دریافت کرده است. به طور مثال فرد دیگر دکتر آمیت شنیاک، محقق ارشد مرکز تحقیقات استراتژیک جیمز جی. شاشا (SCSR) و هیئت علمی دانشگاه عبری که به عنوان هماهنگ‌کننده سیاست‌های امنیت سایبری و تحلیلگر فناوری-استراتژی دفتر سیاسی، نظامی و سیاست‌گذاری وزارت دفاع اسرائیل (MoD) فعالیت می‌کند. در دهه‌های گذشته، او به عنوان مشاور ارشد سیاست‌گذاری و تحلیلگر استراتژی در سمت‌های مختلف در پارلمان اسرائیل، وزارت دفاع و نیروهای ارتش اسرائیل (IDF) خدمت کرده. پروژه‌های او، زمینه و تأثیر اجتماعی و سیاسی فناوری‌های نوظهور و تحول‌آفرین و فرایندهای نوآوری، به‌ویژه در مورد زیرساخت‌های دیجیتال پیشرفته، منازعات امنیت سایبری و سیاست‌های هوش مصنوعی است و همچنین تأثیر آن‌ها بر نظم بین‌المللی، حاکمیت و مشروعیت در منطقه خاورمیانه و به‌خصوص چین (که از ۲۰۱۷ به بعد به او محول شده) از کارویژه‌های تعریف شده برای این مؤسسه است. این مؤسسه در تلاش است تا تحقیقات سیاست‌گذاری را با تمرکز بر عرصه منطقه‌ای نوظهور در خاورمیانه (به معنای گسترده آن) ترویج دهد؛ با تأکید (اما نه محدود) بر تعاملات بین امنیت، اقتصاد، سیاست، مذهب، هویت فرهنگی، آب‌وهوا و جمعیت. طبق اسنادی که اهداف این مؤسسه در آن آمده و در سایت دانشگاه عبری اورشلیم هم ذکر شده، این تحقیقات بر پیامدها و تأثیرات بلندمدت بر سیاست اسرائیل، چه در دوران منتهی به ایجاد نظم جدید در خاورمیانه و چه پس از آن، تمرکز خواهد کرد. مانند فضای سایبری و دیجیتال منطقه‌ای، انرژی سبز، حوزه فضایی منطقه‌ای و دفاع موشکی بالستیک منطقه‌ای که این گزینه آخر از نمونه‌های رسمی اعتراف به همکاری با ارتش اسرائیل بوده است، برخلاف آنچه که در رسانه‌ها سعی دارند دانشگاه عبری اورشلیم را دانشگاهی علمی با آرمان‌هایی جهانی، آن‌هم بدون همکاری با نهاد‌های امنیتی و نظامی رژیم جا بیندازند.

درهم‌تنیدگی مؤسسات دانشگاه عبری با دولت

مؤسسات و اندیشکده‌های زیرمجموعه دانشگاه عبری که با دولت و سازمان‌های رژیم همکاری دارند، بسیاری‌اند؛ اما مهم‌ترین آن‌ها که در حوزه مطالعات استراتژیک، خاورمیانه و دکترین امنیتی سیاسی کار می‌کند و همچنین اعضای آن در سازمان‌های زیرمجموعه کنست و وزارتخانه‌های رژیم بسیار فعال‌اند، «مرکز مطالعات استراتژیک جیمز. جی. شاشا – SCSR» است. این مؤسسه یکی از نمونه‌های برجسته بینارشته‌ای کارکردن دانشگاه عبری و تلفیق رشته‌های مهندسی، انرژی، امنیت و پزشکی با مدیریت، علوم اجتماعی و سیاسی است. به‌عنوان مثال رئیس این مرکز مطالعات و هیئت علمی دانشکده سیاست دانشگاه عبری، پروفیسور لیمور صمیمیمان داراش، به شکل تخصصی روی پروژه‌هایی در مورد مفهوم «عدم قطعیت آینده» در مدیریت موارد اضطراری در حوزه‌های امنیت، سلامت و انرژی کار کرده و

مؤسسه جیمز. جی. شاشا به عنوان مهم‌ترین مؤسسه دانشگاه عبری اورشلیم، در حوزه‌های آمادگی اضطراری اسرائیل، مسائل استراتژیک در عرصه تحولات خاورمیانه، توسعه سیاست با فناوری‌های دیجیتال و برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری استراتژیک روی حوزه آفریقا مطالعات گسترده‌ای دارد. یکی از این پروژه‌ها ریشه‌یابی یهودیان آفریقا و همچنین استفاده ظرفیت‌ها برای توسعه روابط در این قاره بدون پیوستن کشور‌های آن به توافق ابراهیم است